

MODULARIZACE VÝUKY EVOLUČNÍ A EKOLOGICKÉ BIOLOGIE
CZ.1.07/2.2.00/15.0204

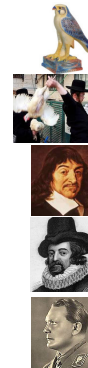
Filosofie ochrany přírody a současná situace ochrany přírody u nás

Hnutí DUHA
GREENPEACE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Historické pojetí přírody a zvířat

- v **Egyptě** zbožštění řady zvířat, v **řecké** kultuře příroda posvátná (sídlo bohů)
- **židovsko-křesťanská kultura** - desakralizace přírody – sporné, v ideologii ano (příroda sídlo ďábla), ale v náboženské praxi ne (svatá místa a prameny)
- **René Descartes** (1596–1650) - popisné pojetí světa, který postrádá svatost (zvířata jsou mechanické stroje, jejichž funkci je třeba pochopit - oddělení těla od duše, kterou zvířata nemají)
- **Francis Bacon** (1561–1626) – „příroda je děvka, kterou je potřeba natáhnout na skřípec a vytlouct z ní všechna tajemství“
- **nacismus** – extrémní ochrana přírody - odkazy do pohanství – obdiv divokosti (kult predátorů - viz Nietzsche) – návaznost na Darwinův výběr, tvrdé zákony na ochranu zvířat – proti týrání, práci, experimentům (platné do r. 1997), v kontrastu vegetariánství
- **současná věda** - snaha o objektivitu, někdy bez morálního rozměru - experimenty se zvířaty (x den účty k laboratorním zvířatům v Koreji)

Koncept druhu

- **koncepte druhu jako individuality** (Tomáš Akvinský 1225–1274)
  - úbytek jedinců není důležitý jako uchování druhu jako celku
  - protikoncepte = hodnota každého jedince jako individuality
- **druh jako konstantní jednotka vázaná na jiné druhy** (Carl Linné 1707–1778)
  - základní koncept z předdarwinistického období
  - když klíčový druh vyřadíme, systém přestane fungovat
  - neplatí vždy (někteří invazivci fungují s původními druhy)
  - závisí zda se druh chová pouze jako expandující či invazní – vytlačuje původní druhy z niky
- **vznik a zánik druhů** (Charles Darwin 1809–1882)
  - ve své době obrovská myšlenková revoluce
- **vnímání druhu x individuality zvířete**
  - rozporuplnost antropogenního pohledu - posuzujeme dle jeho vzhledu, velikosti a zejména sympatií (ohrožený parazit x panda)
  - rozporné vnímání zániku jedince (smrt mravence x tygra)

Hodnota druhu – subjektivní x objektivní

- **Konrád Lorenz** (1903–1989)
    - vizuální harmoničnost a diverzita přírody
    - imprinting v mládí, kdy se formuje estetika
    - lidé chrání vyšší komplexitu organizmů (ochrana koně proti hmyzím parazitům, kteří jsou v mikropohledu krásní, ale velký živočich je komplexnější = krásnější)
  - **Edward Wilson** (1929) - koncept **biofilie** – nerozdělitelné pouto mezi člověkem a přírodou (otec sociobiologie)
  - **James Lovelock** (1919) – **teorie Gaia** – Země jako živý superorganizmus, schopnost samoregulace systémů (až mystický základ - vědci kritizují)
- Pohledy na ochranu druhů:**
- často se chrání kvůli **kráse** a ne biodiverzitě (biologický přístup nemusí být jediný legitimní)
  - **subjektivní parametry** (někdy vhodnější než snaha po vědecké objektivizaci)
  - amatér x přírodovědec mají jiný pohled – např. **komplexita organizmů** (mikro x makro hledisko) – estetika neměřitelná
  - ekonomizace myšlení vede k **vyčíslování hodnot druhů** – usnadňuje práci soudům a policii - ale objektivnost diskutabilní

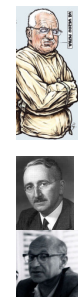
Hodnotové střety ochrana přírody x věda

- **sociobiologie - Richard Dawkins, Jan Zrzavý**
  - myšlení v něčem podobném ekonomům (ing. Klaus) – tj. nadřazují poznatky svého oboru ostatním vědám
  - co se do sociobiologie nevejde, je nepravdivé, ALE každá věda má vlastní předpoklady (včetně sociobiologie), což neberou v potaz
  - odmítají etiku - nevysvětlitelná sociobiologii (= filosofie souborem polopravd) – lze z vnějšku studovat, čeho jsou lidé schopni (Zrzavý)
- **Rudolf Carnap** – vše, co nelze ověřit nebo odvodit neplatí (ALE i pozitivistická věda vychází z neověřitelných teorií)
- **Larry Laudan** – nerozlišuje tolik přírodní vědy a zbytek, spíše různé vědní obory dle jejich předpokladů, různé úrovně teorií – např. evoluční teorie přežila vše (ale také má část nepotvrditelných předpokladů)
- **Karl Popper** - každá věda má vlastní soubor **neověřitelných předpokladů** – např. každý uznává hodnotu pravdy jako větší než hodnotu lži

Hodnotové střety ochrana přírody x ekonomie

- **nejostřejší kritik – prof. Klaus**
  - nejnámější antiekoologický prezident - izolace ČR (mimo světový kontext nejen OP) sebestředná prezentace + extrémní názory (poradce Hájek popírání evoluce: „nejsem z opice“)
  - autoritou z důvodu funkce, v ČR anti-environmentalismus jako mainstream
- **neoliberální koncepty** (výchozí kritiky)
  - F. Hayek, M. Friedman – ekonomický pohled – **podnikatelé budou chránit druhy, když na tom vydělají** (ALE část druhů a biotopů již zanikne) - **chybný přenos předpokladů z ekonomie na do OP a estetiky**
  - **zvířata nemají práva**, od kterých odvozujeme jejich hodnotu (filozof Simon) - vychází pouze z ekonomie
  - ekonomisté kritizují **nemožnost předpovědi** do budoucna (vymírání druhů) - v ekonomii nelze = opět přenesení předpokladů ALE vymírání je známé = je predikovatelné
  - **ekologický alarmismus** - pořád hrozí, že něco dojde, ALE zdražení výrobků způsobí, že je podnikatelé dodají ve větším, čímž se zlevní, **jako náboženství** - po globální katastrofě očista, historický stav je rajský, mučedníci při blokáдах, posvátná čistota biopotravin

Ochrana zvířat a osobnosti

- v celosvětovém kontextu ovlivnilo ochranu druhů několik zásadních osobností – pionýrské projekty + propagace (knihy a filmy, prezentování jako hrdinové)
- Joy Adamsonová** (1910–1980) – Příběh lvice Elsy, první úspěšný návrat lvů do přírody, popularizace a ochrana africké divočiny
- Gerald Durrell** (1925–1975) – zakladatel ZOO Jersey v r. 1959 – projekt Archy, kdy zvířata chytal za účelem rozmnožení a návratu zpět do přírody
- Dian Fosseyová** (1932–1985) – průkopnice ochrany horských goril – konfrontační přístup k místním - zabíjela pytláky
- Jane Goodallová** (1941) - výzkum šimpanzů (NP Gombe v Tanzánii) - informovanost místních lidí, boj proti těžbám, propojení s dalšími charitativními projekty
- David Attenborough** (1926) – popularizace přírody ve vědeckých a ochranných souvislostech
- Zdeněk Veselovský** (1928–2006) – 30 let vedl Zoo Praha, propagátor etologie – žák Lorenze, program pro koně Převalského
- George Schaller** (1933) – díky němu založení více jak 20 světových nár. parků (např. Aljaška, Tibet, Brazílie), přímý podíl na nevyhubení šelem+kópytníků Afrika, Asie, J. Amerika

Které druhy chránit?

výběr druhů zasluhujících ochranu

- často **subjektivní** - chráníme je, protože je máme rádi (vlajkové)
- snaha o objektivizaci důvodu ochrany (**deštníkové, klíčové, indikátorové** druhy)
- antropocentrické** – domácí druhy (pozitivní) – invazní (negativní) - (druhy šířené s člověkem – stepní druhy Panonie)

druh nebo populace

- populace** hrají zásadní roli pro zachování druhu (použití genetiky)
- fragmentace** habitatů během antropocénu – rychlost změny znemožnila adaptaci, chybí refugia a migrace znemožněna

invazní druhy

- nejsou „naši“ – **romantický koncept panensky čisté přírody** (Goethe a další Němci) – konsekvence se zákony o rasové čistotě a ochraně přírody ve III. říší
- úvahy o pozitivním přístupu (křídlatka váže CO₂, karas stříbířítí lepší než kapr?), vznik nového druhu nepřijímáme pozitivně (křídlatka česká)
- ALE na některé invaze se nutíme dívat kulturně pozitivně (asiatické, africké)

záchrana druhů

- vždy lepší **zachránit v původním prostředí** (pokud je málo jedinců hrozí, že náhodně vyhynou)
- záchranné programy – vhodné ALE** ze ZOO už se často není kam vrátit, neuziví se (dravci)
- problém zaměření ZOO na dlouhodobě krásné obratlovce

Kulturní konsekvence ochrany aneb proč projekty přizpůsobovat místním

- přístup v městské a agrární krajině
  - vesnice** („nutnost“ **přírodu využívat** – každodenní souboj až boj o přežití, nutnost nabídnout alternativu)
  - město** (sledujeme dokumenty v TV – vyšší citlivost k ohrožení, **příroda vzácnější** – ochranné sklony)
- kulturní tradice regionů
  - vlajkový druh** dané oblasti podpořen místními obyvateli
  - konzumace** všech dostupných zvířat (Asie, Afrika, J. Amerika)
- kompetice s konkurencí**
  - vybíjení predátorů** (pronásledování šelem, symboly z „přemožených“ jedinců)
  - demonstrace síly** podmaněním silného soupeře (chovy dravců a šelem)

Kulturní konsekvence ochrany druhů - náboženské pozadí vztahu k druhům

- biblické** „podmaň si zemi a její tvorstvo“ vzniklé v kontextu souboje s přírodou v době vzniku (**antropocentrismus**), podpora **prům. revoluce**
- evangelický koncept – nucený **exodus** do nehostinných krajin – **souboj s přírodou** = ještě vyhocenější ničení (kácení stromů a zasypávání pramenů)
- moderní přístupy (T. Halík) – interpretace „**chraň, co ti bylo svěřeno**“
- specifika islámu, buddhismu a přírodních náboženství (souboj i úcta, posvátné druhy, někdy apatie k utrpení živých jedinců)
- např. **islám** (právo **lovu** nejen panovník = masové vybíjení), není **institut milosrdné smrti** jako v Evropě (naopak déle jak umíš = další šance?)
- hinduismus** - preferované druhy (kráva) mají nemocnice, vegetariánství

Konsekvence a problémy OP v ČR - období před a po změně režimu

- ochranná hnutí za socialismu na hranici legality (po sametové revoluci morální kredit) + zájem lidí na řešení problémů (znečištění)
- změna vlivu na přírodu
  - socialismus 50-90. léta - průmyslové znečištění, scelování (homogenizace krajiny)
  - kapitalismus od 90. let - fragmentace krajiny, znečištění auty (zplodiny prach), opuštění krajiny (zarůstání)
- v 90. letech vnímání OP ovlivněno ekonomickou transformací – z pohledu jejích vůdců (ing. Klaus) vnímána OP jako brzda rozvoje
- kritika hodnot environmentalismu** - od r. 2003 i na západě, v ČR anti-environmentalismus jako mainstream
  - možná souvislost s růstem důvěry ve vědu – dosud se nediskreditovala (na západě ano – jaderný program, eugenika)

Střety ochrany přírody při budování kapitalismu v 90. letech

- očekávání občanských a ochranných hnutí** ze strany vlády – zařazení ekologických iniciativ na seznam teroristických organizací sledovaných tajnou službou
- pokřivené pojetí se daří politikům ve společnosti udržovat (odlišně od vyspělých zemí a EU)
- zužování ekologie na energeticky šetrné technologie a třídění odpadu
- ekonomismus** – (supermarkety + TV), odtržení člověka od přírody, vše poměřováno krátkodobými ekonomickými zisky – na tuto situaci se přizpůsobili i politici
- od 90. let značná **profesionalizace OP**
  - přechod od době minulých subjektivních akcí k ochraně **na vědeckých základech** – ALE omezená komunikace s veřejností, nestabilní pozice OP (časté rušení pracovišť)
  - vstup do EU = zlepšení, **tlak legislativy** na prosazení OP a monitoring (**NATURA**) – zapojení vědců zpočátku slabé - s odborností se lépe prosazuje díky vysokému kreditu vědy v politice (často ale pocitové)

Současný stav ochrany druhů jako východisko do budoucna

vysoká druhová bohatost v ČR (dána morfologií, historií atd.)

Faktory ovlivňující přežití druhů:

- destrukce a fragmentace krajiny (např. doprava, slun.+větr. elektrárny, biopaliva)
- zánik tradičního hospodaření + zarůstání, moderní technologie, eutrofizace, invaz. druhy
- ekonomismus a zájmy obyvatelstva, lhostejnost

- **Bezobratlí** – ochránářsky významné druhy přežívají ve fragmentech původní reliktní stanoviště (ideálně pod územní ochranou)
- často závislí na tradičním hospodaření v krajině (sekundární bezleší)
- nutný management (pomáhá částečně, nenahradí velkoplošně mozaikovitě hospodaření)

Obratlovců – většinou hojně přizpůsobivé druhy (generalisti), nekonfliktní, vázané na hojně biotopy

- ryby - fragmenty původních populací (nutná ochrana zbývajících lokalit)
- obojživelníci + plazi – pokračuje úbytek v ČR i ve světě, lze pouze omezit, malá adaptivnost na rychlé změny
- ptáci + savci – posledních 20 let růst populací některých druhů (opatření OP + legislativa), ALE pokračuje úbytek běžných druhů - ve stf. Evropě pod tlakem civilizace i pronásledování = populace zranitelné

Nové pohledy na ochrany druhů

- **Evropská divočina** - L. Miko – ponechání části území (1%) přírodním procesům; je otázkou, zda návrh projde
- **nová divočina** - J. Sádlo + V. Čilek (sklárky, brownfieldy, výsypky)
- **radikální disturbance** – silné narušení součástí přírodních procesů + obnovování kulturní krajiny - stav před 100-200 lety (nutné pro pionýrské druhy a druhy závislé na činnosti člověka – syseľ)
- **kommunikace s veřejností**
  - v předchozí době ochrana přírody jako nezasahování a znepřístupnění území
  - při změně paradigmatu třeba vysvětlit (vypalování, pojezd tanku)
- **ekosystémové služby** – kalkulace přínosu dané krajiny pro člověka – poskytuje protiargument, ale dosti problematická
- „**ekologická stopa**“
  - kalkulace personálního vlivu na prostředí (ha)
  - ekologičnost lze kalkulovat i pro výrobky (zátěž CO₂ energie)
- **legislativa** x skutečný přínos pro přírodu (rozporů ale lze využít)
- **zelená politika**
  - střet různých koncepcí: etický ekolog/pragmatický politik (Patočka x Bursík)
  - po úspěchu zákonitý krach – dobrá perspektiva, protože environmentální problémy silí

Slabiny a perspektivy fungování OP

- **nedostatečná komunikace** (médiá, zájmové skupiny, veřejnosti) – platforma **Fórum ochrany přírody**, nutná **zpětná vazba** (jak vnímá veřejnost)
- **politizace a nestabilita** státní správy i odborných institucí (AOPK Ministerstvo ŽP- tlaky na zrušení) – nutný zákon o státní službě
- **nejednotnost názorů v OP** – vs. jednotný názor a početnost vlivových skupin rybníkářů, zemědělců, lesníků, myslivců) – dáno částečně nadšeneckou a dobrovolnou základnou OP, řešením profesionalizace
- OP stále **minoritním zájmem** – zapojení celé společnosti propagací a vysvětlováním
- „**zelení paraziti**“ – nastavení rozdělávání „zelených“ peněz (zakázky získávají velké neodborné firmy), nedostatečná kontrola platné z legislativy
- systém **financování posudků v OP** - „odborníci“ na objednávku placení zadavatelem vyhoví

Současné možnosti OP v ČR

- národní legislativa – zákony, ZCH druhy, ZCH územní, ČÍZP
- mezinárodní legislativa – NATURA 2000, směrnice ES
- využitelné mezinárodní metodiky – např. IUCN
- spolupráce s ochránářsky zaměřenými organizacemi (např. ČSO) - odborné vedení x nadšenci mohou někdy škodit
- zapojení jednotlivců
  - ochrana konkrétních lokalit a populací druhů - např. monitoring v místě pobytu, antropogenní biotopy, okraje měst, NP Sumava atd.)
  - práce na změně postoje společnosti k OP
- hledání kompromisů než velké změny – obtížné v byrokracii, ekonomických a politických zájmech (lze prosazovat tzv. „veřejný zájem“)
- nutná účast odborníků (interdisciplinární spolupráce lidí z různých oborů včetně společenských věd)

Možnosti OP do budoucna

- **environmentální výchova** - od ZŠ – cílem zodpovědnost dalších generací za přírodu („udržitelný rozvoj“) x konzumní přístup „po mě potopa,“ (problém s výchovou doma)
- **politická síla** – environmentálně zaměřená strana se schopnými politiky, prosazení + udržení **zásadní legislativy a fungujících struktur OP** které nelze snadno obejít (např. NATURA 2000)
- **média** – zviditelnění přes nejsledovanější kanály pomocí veřejnosti přijímaných témat („krásná či zraněná zvířata“) - vhodná speciální mediální agentura + nová média
- pro komunikaci s běžným člověkem důležitý výběr argumentů a metod k propagaci OP – odbornost často nerozhoduje

Možnosti OP do budoucna

- **environmentální hnutí** - upozornění na zásadní problémy např. Hnutí Duha, NeseHnutí, Greenpeace atd., radikalismus přináší pozornost ale i odmítnutí
- **vědecko-ochránářské společnosti** (např. ČSO, ČSE, ČBS, ČSPE a další) – zapojení při řešení konfliktních situací
- **zapojení vědecké komunity do ochránářských témat** (podpora Conservation biology, Restoration ecology a dalších proti současným trendům) – zapojení VŠ
- **diskuze s nejproblematičtějšími zájmovými skupinami** („manažeri krajiny“, „průmyslníci v přírodě“, „obhájci tradiční exploatace“ – lesníci, zemědělci, rybníkáři, myslivci, rybáři, lovci)
- **dopracování ekosystémových služeb** - zavedení do legislativy – převedení hodnoty přírody a krajiny (včetně přítomnosti jednotlivých druhů) na peníze – využití současnému ekonomismu

MODULARIZACE VÝUKY EVOLUČNÍ A EKOLOGICKÉ BIOLOGIE
CZ.1.07/2.2.00/15.0204

Modelové případy praktické ochrany živočišných druhů

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Co můžete dělat pro ochranu druhů

- aktivní ochrana druhů
  - náhodné setkání s ohrožením živočichů (jedinci, lokality)
  - cílené sledování dění v okolí
- jednotlivec** zmůže leccos, lépe skupina lidí, výhodné být součástí občanského sdružení
- občanská sdružení** (s právní subjektivitou) – ve stanovách musí mít jako **hlavní předmět ochrany přírody**, ochranu konkrétní skupiny živočichů (ptáci) apod.
  - právo na **účast ve správních řízeních** (žádost dle **práva na informace** a účast při relevantních správních řízeních ve smyslu § 70 zákona č. 114/1992 Sb. – platí 1 rok)
  - nutné **specifikovat co přesně chceme**
- sledovat **územní plánování** v okolí (např. město), povinnost zveřejnit na úřední desce (úřady), portál veřejné zprávy (web), informační portál EIA a další – schvalování a připomínkování územního plánu
- při střetech použít dostupné prostředky pro aktivizaci veřejnosti – např. propagace OP v médiích, podpisové akce

Zásadní organizace I.

ČIŽP (Česká inspekce životního prostředí)

- řeší **přestupky** ze zákona č. 114/92, CITES a dalších; může vyžadovat prokázání původu zvířete a odebrat jej; ukládá pokuty, stanovuje podmínky atd.

Policie ČR – řeší **restriční činy** podle zák. 40/2009; významnost činu dle kategorie kam ve 114 patří,

- KO a SO druhy - stačí 1 jedinec a je to restriční čin, u O druhů 25 jedinců (usmrcení, poškození, přechovávání, převoz atd.)
- nově i dlouhodobé poškození místní populace nebo biotopu KO druhu je už restriční čin (novela zák. z r. 2011)

Krajské úřady – řeší vše kolem ZCHD

- výjimek**; dávají souhlas k **vypouštění** do přírody; mohou vyžadovat prokázání původu a odebrat jedince
- vydávají osvědčení o **vzetí do evidence** (zvířata v chovu – do 30 dnů po odchovu); ukládají **pokuty** - pouze za nedovolené vypouštění

Zásadní organizace II.

Obce s rozšířenou působností - udělují **odchylky pro ptáky** (volně žijící v EU) dle § 5b (jasná pravidla); mohou vyžadovat **prokázání původu** a odebrat jedince; ukládají **pokuty**

Správy CHKO a NP – na svém území udělují **výjimky** pro KO a SO druhy; vydávají osvědčení o **vzetí do evidence** (odchovy); dávají **souhlas k vypouštění** do přírody; mohou vyžadovat **prokázání původu** a odebrat jedince; ukládají **pokuty** na svém území

1. Nález zraněného zvířete

První pomoc

- kontaktovat **Stanici pro handicapované živočichy** a sledovat pohyb zvířete
- Národní síť záchranných stanic**
  - provozuje ČSOP (měly by být pro všechna zvířata) – stanice mají vymezenou **regionální působnost** (přehled na webu)
  - dnes **registrace na MŽP** – (i stanice mimo ČSOP - můžou být specializovány jen na část druhů)
- pracovník stanice si pro zvíře přijede (ALE není povinností)
- záchrana „svépomocí“** = odchyt – např. přes ptáka hodit kabát – po ztrátě orientace se zvířata zklidní (pak odvézt na stanici); pozor obecně na rizika chorob (např. nákazy lišek)
- zvíře si nelze ponechat doma** (podle 114/1992: ZCHD jen po dobu nezbytně nutnou (většinou 14 dní), určitě ne doma, ptáci taktéž; zvěř nejdéle 28 dnů, jinak proti zákonu o myslivosti = pytláctví)

Záchranné stanice v ČR

Např. weby:

- <http://www.csop.cz/>
- <http://www.zvirevnouzi.cz/zachranne-stanice/>

- Nejbližší záchranné stanice:**
  - Brno – Z. Machař (Letiště Čermovice) – spíše původní druhy, hl. ptáci
  - Rajhrad – P. Sedláček – hlavně draví ptáci
  - často stanice u Zoo – veterinární problém s druhy z divoké přírody - infekce na chovaná zvířata (Zoo Brno už není záchranná stanice!)
- Odchyt zvířat:**
  - odchytová služba pod městskou policií** (pouze u větších měst) – psi, kočky, hadi – odchyt platí město (Brno ve spolupráci s Ing. Zajíčkem)
  - tato služba ale nemá působnost mimo katastr města (např. na katastr vesnic) – pak je nutné obrátit se např. na **hasiče** (nouzové řešení)

Nález raněného či mrtvého zvířete

- **nalezené zvíře nepatří tomu, kdo je našel!** – podle obč. zákoníku je to tzv. „věc nalezená“
- u **exotů** - povinnost ohlásit na místně příslušný **Obecní úřad** - ten povinen nález „zaopatřit“ – určí dále komu se předá (živá a raněná zvířata), může se přihlásit původní majitel
- vždy pořídít **předávací zápis** (forma není daná), obec rozhodne během půl roku, co s „věcí“ dál
- **druhy z volné přírody** - jsou **ničí** (kromě **zvěře** - myslivci), ZCHD řeší krajský úřad
- při přirozené smrti často obcházeno
- při nález mrtvého zvířete - kolize s veterinárními předpisy – riziko **nákazy** – vhodné nahlásit na **Státní veterinární správu** - ta má výjezdovou skupinu na telefonu – je schopna řešit i otravy karbofuranem

Příčiny zranění či úmrtí

Postup v konkrétních případech zranění či úmrtí

1. **Otrava** – dnes nejčastěji karbofuran - info na www.karbofuran.cz – návod jak postupovat
  - obvykle **více zvířat na jednom místě** – padnou po pár metrech od návnady
  - zvířata často v **křeči** – vyvrácené končetiny, křídla zvláště od těla zkroucená v křeči; nemusí být vždy mrtví ale motají se
  - možná i **sekundární otrava** – **pozření již otráveného ptáka** – pak oběti ve větší vzdálenosti – mohou i přežít
  - v okolí **návnady** - často vejce (křapky) tenké s otvory po vpichu – kladeno lineárně okolo migračních koridorů; mrtvá hosp. zvířata
  - pokud už nelze zachránit – **nemělo by se na mršiny sahat**, ani se na místě pohybovat – **zničení stop pro pátrání** - volat policii (ta by měla vyšetřit – **podání trestního oznámení**) a Státní veterinární zpráva (potvrzení o otravě karbofuranem), vhodné přivolat i ČÍŽP

Příčiny zranění či úmrtí

Ještě k otravám...

- např. v jihomoravském kraji veterináři často vyjíždí (ve spolupráci s krajským úřadem dobře fungují)
- Pokud pracovníci (policie, veterina) **nechtějí zasáhnout**:
  - upozornit např. že si v okolí hrají **děti** (následně je ochota větší)
  - argumentovat **ptačí chřipkou** – všichni se bojí a přijdou
  - u policie vhodné upozornit, že mají vlastní **specialisty**

2. Zastřel či postřelení

- v okolí je **krev, vláci poraněné končetiny**
- u savců lze poznat **stopy po brocích**, u ptáků horší - broky zanechávají typické rány (vytržené prapory z per)
- při větším časovém odstupu již **rána s parazity**
- postřelení broky prokáže **rentgen** (veterina) – příp. i použití olověných nábojů (těžko se prokazuje kdo olověné použil)
- pokud **trestný čin – policie (trestní oznámení)** – min. pro zajištění **důkazů**, přestupek řeší ČÍŽP

Příčiny zranění či úmrtí

3. Poranění pod el. vedením

- v blízkosti **vedení či sloupů** – často **ohořelá křídla nebo nohy**
- v současnosti probíhá **mapování rizikových tras** na J. Moravě (především sloupy smrti) – kontakt jmpcso@seznam.cz

4. Ptáci po **nárazu do skla**

- nahlásit na ČÍŽP, může se zapojit nevládka se stanoviskem (měl by řešit **správce komunikace**, může si vzít za své i **obecní úřad**)

(+ další: **provazy nad řekou, doprava, větrné elektrárny, rybářské háčky a udice** a další) – při větším množství kolizí nejlépe řešit s ČÍŽP

2. Další negativní projevy myslivosti

- **jestřábi koše i železa zakázány**, nesmí se ani prodávat, - policie bere jako **pytláctví** – holub v jestřábi koši – týráni zvířat (řeší veterinární správa)
- oznámit na **ČÍŽP** – ZCHD či obecná ochrana (určitě všichni ptáci), může rovnou podat trestní oznámení pro **trestný čin**
- Pokud zařízení najedete:
  - nesbírat a primárně nemanipulovat, zavolat policii (**zajištění důkazů**)
  - na železech jsou **otisky instalačních nástrojů** – dá se forenzně prokázat, zda má podezřelý nástroj, kterým past upravována (otisky prstů smyté deštěm)
  - sledovat **kdo je klade a kontroluje**, nafotit a udělat plánek – pokud nechce **policie** zasáhnout, tak **ČÍŽP** či **AOPK** – ty doporučí vhodného kontaktního **speciálního policistu**, někdy lepší přímo **státního zástupce**
  - nehlásit místní policii (propojení s myslivci), lépe oznámit spec. vyšetřovacímu orgánu (viz výše) – tam vědí jak řešit (např. fotopast, ukradena, následně se našla u pytláka při domovní prohlídce)

Střelba nejen na ZCH druhy

- zjistit zda jsou k činnosti **výjimky na Krajském úřadě** (dnes už nedělají správy CHKO, stejně jako ČITES), není centrální evidence výjimek, nutno se dotázat na **příslušném úřadě**
  - na území ZCHÚ – např. správa NP, CHKO by měla vědět zda něco vydali (myslivost ale běžně i v ZCHÚ!)
- **dotaz dle práva na informace** (zákon 106/1999 Sb.) – musí se přesně specifikovat čeho se dotaz týká (nevýhodná pozice tazatele)
- je možné podat **podnět nebo oznámení** na více míst
  - na policii, že se v místě **střílí a jsou tam děti** (ale mělo by to být hodnověrné)
  - dále na **krajský úřad (myslivost, ochrana přírody)** a další orgány dle působnosti
- **podnět na ČÍŽP, případně na Krajský úřad (ZCHD)**
- dobré vědět, kdy je **dobu lovu zvěře** (zákon 449/2001 Sb.), na J. Moravě Opatření obecné povahy na kormorána (ale přesně dané podmínky, kdy a kde lze střílet) + lokální vyhlášky

„Okrasné spolky“

- **vypouštění nepůvodních druhů** – § 5 zákona 114/92 zakazuje – oznámit na krajský úřad či ČIŽP
- ovlivnění původních populací (jiných i stejného druhu), nebezpečí zavlečení **chorob** atd.
- pro vypouštění ZCHD dává výjimku kraj nebo Správy; nepůvodní druhy řeší obce s rozšířenou působností, často schováno pod zákonem o myslivosti (bažanti, polodivoké kachny – bere se jako původní)
- při udělování výjimek není příliš koordinace (střety mezi různými orgány státní správy) – problém je pokud to úřad OP povolí
- pro introdukce obvykle není důvod (max. biologická obrana plodin), pro reintrodukce existují pravidla (IUCN: <http://www.iucnssc.org/>)!

příklady špatných (re-)introdukcí:

- sokolníci – dovoz sokolnických orlů z Kazachstánu, Lesy ČR (Sokolí program – v lidské péči, má lokální výjimky, právní klíčky)
- úniky - želva bahenní (z Asie), teraristická zvířata atd., **amatérské vypouštění** - blatňák tmavý (introdukce pravděp. nepůvodního druhu); **rysi v NP Podyjí**

3. Nelegální držení exemplářů

- výrobky ze ZCHD a CITES lze držet jen na základě **povolení** (výjimka, reg. list, certifikát EU)
- **dravci a exoti** ve zverimexech, podezření na nelegální držení v soukromí – podnět vždy směřovat na ČIŽP
- na kleci při prodeji nutný nápis „CITES povinné doklady“
- musí být i **na webu nebo na burze** – ČIŽP může vyzvat providera webu, aby inzerát odstranil
- **řingovaný nákup** pokud se chcete angažovat – **vyzvěděte podrobnosti prodeje**
- rozhodně ale dopředu neplatit – z Afriky nikdo nic nepošle ☹

4. Ochrana lokalit pro druhy

(mimo ZCHÚ)

- pokud se něco děje v **ZCHÚ – řeší Správy** (národní kategorie NPP, NPR) na svém území, popř. **krajské úřady**
- různá pravidla v různých kategoriích územní ochrany PP, PR, (ale např. myslivost nemusí být v území zakázána),
- **ochrana nejlépe možná přes chráněný druh** (ZCHD) - prokázat výskyt **hodnověrně**, AOPK může evidovat výskyt ZCHD (lze se dotázat),
- **VKP** (podle § 5 zákona 114/92, nástroj obecné ochrany) – všechny lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy a další (problém definice – např. niva), VKP ale může být zrušeno v případě veřejného zájmu (příslušný OOP)

Ochrana lokalit pro druhy

- **památné stromy** (mohou mít ochranné pásmo)
- **kácení nebo poškozování dřevin rostoucích mimo les**, u dřevin nad 80 cm obvodu (=průměr 25 cm) ve 130 cm nad zemí – na ty je třeba povolení; vztahuje se i na křoviny (nad 40 m²) – řeší obecní úřad - pozor **nově bez výjimek pouze soukromým osobám na jejich pozemku**
- podle 114/92 - **všechny druhy živ. i rostlin chráněny** – přes znalecký posudek **prokázat zda byla populace ohrožena** (ČR) – prokazuje se těžko – kvantifikovat jak velká část populace ohrožena – ale u pěnkav obtížné ☹ (drahé zpracování), vhodné např. orel královský
- **přechodně chráněné plochy** – území s **dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných druhů** (např. hnízdiště
  - na předem určenou dobu, příp. na opakované období (omezení rušivých činností – např. **vstup do kolonie**); lze proplatit náhrady újmy; nelze zrušit

Ochrana lokalit pro druhy

Zateplování a rekonstrukce domů (vs. rorýsi a netopýři)

- **rorýs i netopýři** jsou ZCHD – při jejich výskytu nutná **výjimka!** (u rorýse mezi 20.4. a 10.8.) – Krajské úřady
- podle § 5 114/1992 (obecná ochrana) může OOP **zakázat či omezit rušivou činnost** (omezení možnosti hnízdění i mimo hnízdní sezonu) a **specifikovat podmínky** pro výkon takové činnosti – i obecní úřady
- při zjištění nevhodného postupu – ČIŽP
- **metodický pokyn MŽP** - pro krajské úřady a obce s rozšířenou působností; OOP podle něj vydávají nařízení - např. v Praze Nařízení MMP
- hodně závisí na přístupu lidí na konkrétních úřadech
- nedořešeno se stavebními úřady (vhodné začlenit do stavebního zákona)
- zásadní zadávat zjištěná hnízdění do databáze na www.rorysi.cz (oficiální databáze, se kterou pracují i úředníci)

Ochrana lokalit pro druhy

Ochrana v **těžebních prostorech**

- při **výskytu ZCHD** platí stejné zákony jako všude
- v aktivních často vhodný **management**
- **střety při rektivacích** (hlavně horní zákon – 44/1988 a 61/1988) – povinnost sanace a rektivace (v průběhu těžby tvorba finanční rezervy), plán ještě před zahájením těžby, **po rektivaci zemědělská půda nebo les** ze zákona - nutné zařadit vhodné přístupy do horního zákona
- nástroje ochrany: **přechodně chráněné plochy, VKP, neudělení výjimek** k ZCHD, zákaz či podmínky činnosti (podle § 66); může být i ÚSES
- návrhy pro změnu legislativy: www.calla.cz
- problém s **povolením ke vstupu pro průzkum** (podobně i v NP či NPR!)

Další mechanismy ochrany

Výsadní postavení ptáci

- přísná ochrana se vztahuje na všechny volně žijící ptáky kdekoli v EU – seznam evropských druhů ptáků (na stránkách MŽP) – musí zde hnízdit (i když jednou za 30 let sporné); směrnice o ptácích převedena již do zák. 114 (§ 5a)
- na lov a držení ptáků musí být tzv. odchylný postup (§5b) – vydává kraj; MŽP vydalo např. vyhlášky pro odchylný postup pro usmrcování špačka nebo pro kroužkování ptáků

Další mezinárodní úmluvy – o mokřadech, netopýrech, stěhovavých druzích atd. – máme je, ale nejsou převedeny do legislativy – stát se zavázal, ale občané nejsou povinováni je dodržovat, protože stát je nepřevodl do národních zákonů